Pory roku – co o nich wiemy?
Времена года
Что мы о них знаем?

Magdalena Maria Wolewińska

Scenariusz interdyscyplinarnego projektu edukacyjnego do języka rosyjskiego
dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej)

opracowany w ramach projektu:

„Tworzenie zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy"

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Redakcja merytoryczna: Beata Luc
Redakcja językowa i korekta: Eduexpert sp. z o.o.
Projekt graficzny i projekt okładki: Eduexpert sp. z o.o.
Redakcja techniczna i skład: Eduexpert sp. z o.o.

Weryfikacja i odbiór niniejszej publikacji: Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie

w ramach projektu: *Weryfikacja i odbiór zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w zakresie rozwoju umiejętności uniwersalnych dzieci i uczniów oraz kompetencji kluczowych niezbędnych do poruszania się na rynku pracy*

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2022

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl

1. Temat projektu

Pory roku – co o nich wiemy? Времена года. Что мы о них знаем?

2. Osoby prowadzące projekt

2.1. Koordynator: nauczyciel języka rosyjskiego

2.2. Pozostali: nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej (wychowawca klasy), nauczyciel informatyki

3. Ramy czasowe

Początek projektu powinien zbiegać się z początkiem semestru, przykładowo może być to marzec. Koniec semestru – w tym przypadku jest to czerwiec, a więc też koniec roku szkolnego. Przybliżony czas realizacji projektu to 14 godzin lekcyjnych.

4. Cele projektu

Agnieszka Wenda i Emilia Elert w swojej publikacji *Praca metodą projektu* podkreślają, że kluczowym elementem jest praca rozłożona w czasie, podczas której uczniowie zdobywają określoną wiedzę oraz umiejętności. Niniejszy projekt stworzony został z myślą o przeprowadzeniu go na zajęciach języka rosyjskiego w drugim półroczu roku szkolnego, by jego zakończenie zbiegło się z końcem czerwca, kiedy to zaczyna się kalendarzowe lato. Pory roku są bowiem wątkiem przewodnim.

Poprzez pracę metodą projektu, uczniowie mają możliwość doskonalenia języka rosyjskiego na poziomie klasy drugiej szkoły podstawowej. Projekt ma też na celu rozwój ich talentów artystycznych oraz zdobywanie informacji o sztuce i kulturze. Ponadto umożliwia uczniom rozwój leksyki języka rosyjskiego z zakresu, który jest ważny i potrzebny codziennym życiu i sytuacjach praktycznych (pory roku). Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych uczniów, według Zalecenia Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. Urz. UE 2018, C189/1, w tym kompetencji w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, czy kompetencji w zakresie nauk przyrodniczych i technologii.

Projekt umożliwia także rozwój uczniowskich umiejętności dotyczących zarówno pracy w grupie, jak i planowania oraz poprawnej komunikacji. Praca w grupie pozwala uczniom lepiej poznać siebie i odnaleźć odpowiednią dla siebie rolę – służy więc autorefleksji i lepszemu poznaniu samego siebie. Oprócz tego projekt ma na celu także ćwiczenie pamięci i rozwój zdolności artystycznych uczniów.

Celem projektu jest również przybliżenie uczniom kultury rosyjskiej odzwierciedlonej w rosyjskich przysłowiach i powiedzeniach. Uczniowie mogą dowiedzieć się z nich m.in. jak sroga bywa zima w Rosji, że wiosną zawsze budzi się życie, a nawet to, że naród rosyjski jest równie pracowity, jak polski.

Przysłowia i powiedzenia uświadamiają uczniom, że ludzie reprezentujący inne kultury i pochodzący z różnych stron świata mają wprawdzie swoje odmienne od naszych zwyczaje, ale znaleźć można w nich jednak pierwiastki uniwersalne, podyktowane bardzo często rytmem przyrody. Z przyrodą zaś związane są pory roku, które są motywem przewodnim projektu. Drugoklasiści uczą się tak zwanych skorogovorok, co jest ważnym czynnikiem

w ćwiczeniu wymowy oraz dykcji. Przypominają oni sobie polskie przysłowia na temat pór roku i miesięcy, poznają też kilka przysłów rosyjskich, z których niektóre są podobne do polskich. W projekcie odzwierciedlone są zatem podejście zadaniowe oraz kształcenie interkulturowe, proponowane przez autorów programu nauczania języka rosyjskiego *BawMY się rosyjskim!*

4.1. Cele kształcące

Uczeń:

- posługuje się podstawowym zasobem środków językowych;
- utrwala leksykę związaną z porami roku;
- ćwiczy dykcję oraz uczy się języka rosyjskiego poprzez krótkie teksty, naturalnie obecne w języku, takie jak przysłowia i powiedzenia;
- potrafi przeczytać i proste zdania zapisane cyrylicą oraz korzystać z polsko-rosyjskich słowników obrazkowych;
- rozwija swoją wyobraźnię i gust muzyczny słuchając koncertów skrzypcowych Antonia Vivaldiego *Cztery pory roku*;
- wyraża swoje upodobania używając takich zwrotów, jak Я (не) люблю.../ Я (не) хочу...;
- kształtuje swoje gusta, umiejętności plastyczne, muzyczne oraz sceniczne;
- rozpoznaje, którą porę roku ilustruje dany utwór Vivaldiego;
- wie, które święta narodowe i kościelne są charakterystyczne dla danej pory roku;
- poprawia dykcję i wymowę dzięki tak zwanym łamańcom językowym (скороговорки);
- utrwala przymiotniki potrzebne do opisania pór roku, nazwy przedmiotów, postaci, warzyw i owoców, a także liczebniki od 0 do 12;
- poszerza swoją wiedzę o Rosji – jak srogie bywają tam zimy, kiedy Rosjanie obchodzą święta Bożego Narodzenia oraz kiedy obdarowują się prezentami z tej okazji;
- poznaje sposób komunikacji poprzez muzykę, również będącą bogatą formą wypowiedzi i swoistym rodzajem języka;
- poznaje podstawowe zasady savoir vivre'u, obowiązujące nie tylko na scenie, lecz także w codziennym życiu.

Cele wychowawcze

Uczeń:

- uświadamia sobie wagę i zalety współpracy w zespole;
- zauważa, że muzyka też jest formą wypowiedzi, wyrażającą nawet więcej niż słowa;
- zauważa, że dzięki przysłowiom można dowiedzieć się bardzo wiele na temat tradycji konkretnego narodu;
- uświadamia sobie, że wiele przysłów niesie treści podobne do tych w języku polskim, zatem oba narody – polski i rosyjski – mają podobną wrażliwość (tak zwaną słowiańską duszę) oraz, że odkrywając tradycje wschodnich sąsiadów, odkrywamy głębię swojej własnej tożsamości narodowej.

Cele szczegółowe dla uczniów

Cele projektu zostały sporządzone w oparciu o dokument Ministerstwa Edukacji Narodowej – obowiązującą Podstawę programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

Od nauczyciela uczniowie dowiedzą się, że:

- będą wypowiadać się po rosyjsku, m.in. prowadząc krótkie dialogi oraz będą umieli przeczytać i zapisać proste zdania cyrylicą na afiszach oraz plakatach;
- umieli zastosować znane im zwroty grzecznościowe;
- korzystać z polsko-rosyjskich słowniczków obrazkowych;
- poznają określone przysłowia rosyjskie oraz cykl koncertów skrzypcowych *Cztery pory roku* Antonia Vivaldiego, inspirowane cyklem życia natury;
- będą umieli rozpoznać, którą porę roku ilustruje dany utwór Antonio Vivaldiego;
- będą umieli powiedzieć ,które jakie święta narodowe i kościelne są charakterystyczne są dla danej pory roku;
- poprawią dykcję i wymowę dzięki tak zwanym łamańcom językowym;
- utrwalą przymiotniki (w tym kolory), nazwy przedmiotów, postaci, warzyw i owoców, a także liczebniki od 0 do 12 w języku rosyjskim;
- poszerzą swoją wiedzę o Rosji – dowiedzą się, jak srogie zimy bywają tam oraz dowiedzą się, kiedy Rosjanie obchodzą święta Bożego Narodzenia oraz kiedy obdarowują się prezentami z tej okazji;
- zrozumieją, jak ważna jest dobra współpraca w grupie;
- poznają podstawowe zasady savoir vivre'u, obowiązujące nie tylko na scenie, lecz także w codziennym życiu;
- wykorzystają swoje talenty plastyczne, wykonując scenografię do przedstawienia (afisze i plakaty);
- odpowiedzą poprawnie na pytanie zawarte w tytule projektu.

5. Treści kształcenia

Proces kształcenia w nauczaniu wczesnoszkolnym ma charakter nie przedmiotowy, a zintegrowany. Korelacja różnych treści w ramach realizacji projektu, wymaga więc od uczniów rozmaitych działań. W projekt włączono edukację polonistyczną, przyrodniczą, plastyczną, muzyczną, społeczną, informatyczną oraz etykę. Uczeń, zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Edukacji Narodowej ujętymi *Podstawie programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej*, ma osiągać cele realizując zadania wymagające wielokierunkowej aktywności.

5.1. Język rosyjski

W projekcie podjęto następujące tematy, wskazane w Podstawie Programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

1. Ja i moi bliscy (rodzina, przyjaciele).
9. Święta i tradycje, mój kraj.
12. Przyroda wokół mnie.
13. Świat baśni i wyobraźni.

5.2. Edukacja polonistyczna

Uczniowie posługują się słownikiem polsko-rosyjskim podczas przygotowywania scen i dialogów, zadają poprawne pytania w języku polskim, sprawnie i kulturalnie i zrozumiale komunikują się z otoczeniem, piszą krótkie teksty na afiszu i plakacie, słuchają uważnie wypowiedzi nauczyciela i rówieśników, ćwiczą także czytanie ze zrozumieniem.

5.3. Edukacja społeczna

Uczniowie Identyfikują się z grupą rówieśników, do której przynależą. Wiedzą, że są częścią klasowej i szkolnej społeczności i zajmują w niej tak samo ważne miejsce, jak wszyscy inni. Potrafią uszanować zdanie koleżanek i kolegów, a także uczą się panowania nad emocjami, oczekując na swoją kolej, by się wypowiedzieć. Zdobywają wiedzę i rozwijają umiejętności nie tylko dzięki pracy indywidualnej, ale także grupowej. Respektują panujące w grupie zasady, otwierają się też na nowe kultury i poszerzają swoje horyzonty.

5.4. Edukacja przyrodnicza

Uczniowie poznają naturalne cykle przyrody, a także uczą się o zimie w Rosji, która jest inna niż w Polsce.

5.5. Edukacja artystyczna_

Uczniowie przygotowują plakaty i afisze oraz wykonują drobne rekwizyty, a także elementy kostiumu.

5.6. Edukacja informatyczna

Uczniowie przy pomocy programu komputerowego wykonują zaproszenia dla rodziców. W przypadku nauczania hybrydowego – zob. punkt 12.

5.7. Etyka

Uczniowie uczą się szanować kulturę innego kraju i jej przedstawicieli.

5.8. Edukacja muzyczna

Uczniowie poznają koncerty skrzypcowe *Cztery pory roku* Antonia Vivaldiego, inspirowane cyklem życia natury, umieją także wypowiedzieć się na temat skojarzeń i uczuć, które wywołała w nich usłyszana muzyka.

6. Charakterystyka odbiorców

6.1. Typ szkoły: projekt został przewidziany dla uczniów szkoły podstawowej.

6.2. Wiek uczniów: 8 lat.

6.3. Klasa: projekt został przewidziany dla uczniów klasy II.

6.4. Zróżnicowanie potrzeb i umiejętności

Projekt interdyscyplinarny przeznaczony jest dla klasy II, ponieważ na tym etapie kształcenia dzieci dysponują już bogatszym zasobem słów, cechują się większą wrażliwością oraz są bardziej bystrymi obserwatorami życia społecznego. Podczas gdy klasa I nauczana była metodą ustno-słuchową, uczniowie klasy II poznają już rosyjski alfabet. Projekt zakłada uczestnictwo drugoklasistów zarówno mających naturalne predyspozycje do uczenia się języków obcych, jak i tych z trudnościami w uczeniu się. Poszczególne jego etapy umożliwiają zastosowanie indywidualnego podejścia do uczniów, w tym skoncentrowanie się na metodach aktywizujących. Dzieci w tym wieku cechuje wysoka aktywność ruchowa, wzorem lat przedszkolnych, dość chętnie prezentują się przed publicznością, odgrywając rozmaite role.

Do zadań uczniów uzdolnionych plastycznie przewidziano wykonywanie afiszy oraz plakatów. Bardziej ekspresyjne dzieci odnajdą się prowadząc dialogi oraz recytując teksty czy dekorując salę wraz z nauczycielami. Ważne jest jednak, by dać wszystkim uczniom (także tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – SPE) jak najszersze możliwości brania udziału w różnych aktywnościach. Tylko w ten sposób mogą się rozwijać i pokonywać swoje trudności.

6.5. Inne cechy odbiorców

Projekt zakłada zaangażowanie uczniów o różnym stopniu dojrzałości emocjonalnej, poznawczej i społecznej. Element integracji i akceptacji ze strony rówieśników jest ważnym czynnikiem redukującym ewentualne deficyty dojrzałości emocjonalnej u dzieci.

W przypadku uczniów ze SPE, autorzy wspomnianego programu nauczania języka rosyjskiego zalecają, by pobudzać wyobraźnię dzieci i zachęcać je do działań twórczych, jednocześnie pozwalając im na pracę we własnym tempie. Ważne jest też indywidualne podejście do uczniów, gdyż zapobiega to obniżaniu ich motywacji.
M. Kotarba-Kańczugowska we wstępie do publikacji *Praca metodą projektu* podkreśla: „(...) Prowadząc proces kształcenia (powinniśmy – przyp. M. Wolewińska) oferować uczniom metody pracy pozwalające na integrowanie podstawowych dziedzin kształcenia: poznawczej, psychomotorycznej oraz emocjonalno-motywacyjnej". Szczególnie dotyczy to pracy z dziećmi dotkniętych zespołem Aspergera, niedowidzących czy z niedosłuchem, które wymagają większej uwagi od nauczyciela oraz kolegów i opiekunów.

Wykorzystywane w projekcie rymowanki i skorogovorki (łamańce językowe) są wskazane w pracy z dyslektykami. Szczególnie polecane dla nich jest także podejście polisensoryczne w nauczaniu – projekt edukacyjny jest przykładem takiego podejścia. Jeśli uczniowie ze SPE będą musieli wygłosić z pamięci dłuższe kwestie, warto im umożliwić posiłkowanie się tekstem na kartce, by nie generować w nich dodatkowego stresu.

7. Formy i metody realizacji projektu

7.1. Formy pracy:

- samodzielna;
- w grupach.

7.2. Metody pracy – realizacja celów wychowawczych:

- podająca (nauczyciel opowiada o twórczości A. Vivaldiego);
- problemowa, aktywizująca (wystawienie spektaklu);
- praktyczna, operatywna (tworzenie przez uczniów plakatów, części scenografii, kostiumów, redagowanie i tworzenie zaproszeń);
- audiolingwalna (powtarzanie tzw. łamańców językowych, śpiewanie piosenki, konwersacja w języku rosyjskim);
- tzw. Metoda Dobrego Startu;
- *Total Physical Response* (TPR), czyli reagowanie całym ciałem odpowiednio do roli, którą odgrywają dzieci w spektaklu;
- eksponująca (ekspozycja prac plastycznych).

8. Sposób realizacji projektu edukacyjnego

8.1. Zainicjowanie projektu

Rusycysta przeprowadza rozmowę z uczniami, informując ich, że projekt zakłada zaangażowanie z ich strony; każdy będzie miał okazję zarówno doskonalić język rosyjski, jak i poszerzyć wiadomości na temat kultury Rosjan ora zaprezentować swoje talenty. Zagadnienia poruszane w ramach przygotowań będą dotyczyły pór roku. Nauczyciel podaje liczbę spotkań i czas realizacji przedsięwzięcia, wyjaśnia, jakie nagrody przewidziano dla jego uczestników. Zachęca tym samym uczniów do wzięcia udziału w projekcie.

8.2. Spisanie kontraktu

Koordynator projektu rozmawia z uczniami na temat założeń, które powinny znaleźć się w kontrakcie. Wyjaśnia, czego oczekuje się od uczniów, jakie przewidziano nagrody za udział w projekcie, a także kto i na podstawie jakich kryteriów będzie oceniał ich pracę. Wykorzystany zatem zostaje element oceniania kształtującego, tzw. *NaCoBeZU* (skrót od „na co będę zwracać uwagę"). Spisanie kontraktu obowiązuje wszystkich uczestników, włączając nauczycieli. Podpisany dokument jest następnie umieszczany w widocznym miejscu na sali.

8.3. Wybór tematu

Rusycysta przedstawia dzieciom motyw przewodni projektu, czyli temat i zapisuje go na dużej planszy, przymocowanej na statywie lub wyświetla na tablicy interaktywnej. Zachęca też uczniów do udziału w projecie, przedstawiając im korzyści płynące z ich zaangażowania – udoskonalenie języka rosyjskiego i lepszego poznania kultury Rosji oraz możliwość zaprezentowania swoich umiejętności scenicznych, plastycznych, muzycznych.

8.4. Podział na grupy

W projekcie założono podział klasy na cztery grupy, adekwatnie do liczby pór roku. Uczestników grup wyłania się na drodze losowania, pamiętając by w razie potrzeby przydzielić uczniów ze SPE do odpowiednich grup. Grupy dostają nazwy Весна, Лето, Осень, Зима.

8.5. Przygotowanie harmonogramu pracy i podział zadań

1. Rozpoczęcie projektu przez nauczyciela; podanie uczniom jego tematu i założeń.
2. Spisanie kontraktu.
3. Podział klasy na cztery grupy, wyznaczenie liderów, losowanie przysłów rosyjskich, omówienie z uczniami wybranych przysłów polskich i rosyjskich dotyczących przyrody, miesięcy i pór roku.
4. Wykonywanie plakatów.
5. Omówienie rosyjskich tradycji związanych ze świętami Bożego Narodzenia.
6. Przydzielenie uczniom ról w spektaklu oraz układanie dialogów.
7. Praca nad dialogami i scenami.
8. Kontynuacja pracy. Rozmowa uczniów z wychowawcą klasy na temat utworów Vivaldiego związanych z porami roku.
9. Omówienie z dziećmi pomysłów kostiumy.

10. Dalsze powtarzenie dialogów przez dzieci. Poznanie skorogovorków.
11. Ćwiczenie skorogovorków.
12. Wykonanie afiszy.
13. Dekorowanie sali, ćwiczenie ról, redagowanie zaproszeń dla rodziców.
14. Wystawienie spektaklu, przyznanie i rozdanie nagród, ewaluacja projektu.

8.6. Realizacja projektu

1. Pierwsze spotkanie ma charakter organizacyjny. Rusycysta podaje tytuł projektu, notuje na tablicy sugestie uczniów i wspólnie decydują, które z nich można włączyć w całe przedsięwzięcie.
2. Nauczyciel razem z uczniami sporządza treść kontraktu. Zapisuje na tablicy pomysły dzieci, a następnie na kartce większego formatu zamieszcza ostateczną umowę. Uczniowie i nauczyciele podpisują się pod kontraktem. Dokument zostaje umieszczony w widocznym miejscu sali.
3. Nauczyciel dzieli uczestników na cztery grupy (zespoły) odbywa się w drodze losowania. Uczniowie jeden po drugim losują kartki z koszyka. Na rewersie wpisane są nazwy grup: Весна, Лето, Осень, Зима. Liderów grup wyznacza wychowawca.
4. Nowo wyznaczeni liderzy losują po jednym z przysłów i powiedzeń w języku rosyjskim i polskim. Wspólnie z nauczycielem dyskutują ich znaczenie. Nauczyciel informuje uczniów, że choć przysłowia i powiedzenia (пословицы и поговорки) pojawiły w czasach przedpiśmiennych, wiele z nich jest do tej pory aktualnych – uczą, a czasem nawet śmieszą; zawsze jednak jest w nich zawarta głęboka mądrość. Odpowiadają na wiele pytań, są odzwierciedleniem wiedzy i kultury narodu. Niektóre z nich są nawet bardzo podobne w języku polskim i rosyjskim – przykładem jest przysłowie mówiące, że jedna jaskółka wiosny nie czyni – Одна ласточка весны не делает.
5. Uczniowie wykonują plakat ilustrujący wylosowane na poprzednim spotkaniu przysłowia.
6. Nauczyciel przypomina uczniom najważniejsze elementów rosyjskiej tradycji – przykładem może być fakt, że Rosjanie obchodzą Wigilię Bożego Narodzenia w styczniu, a prezenty z tej okazji daje dzieciom w pierwszy dzień nowego roku Dziadek Mróz ze swoją wnuczką Snieguroczką.
7. Dzieci wraz z nauczycielem uzgadniają role dzieci w spektaklu oraz wspólne z nauczycielem układają teksty dialogów. Podczas wykonywania tej części projektu należy szczególnie wziąć pod uwagę uczniów ze specjalnymi trudnościami w nauce oraz mających problemy w sferze emocjonalnej.
8. Uczniowie kontunuują ćwiczenie swoich kwestii pod kierunkiem nauczyciela.
9. Drugoklasiści w dalszym ciągu ćwiczą swoje role. Wychowawca podaje klasie w kilka informacji na temat włoskiego kompozytora Antonia Vivaldiego, prezentuje (np. z płyty lub komputera) jego koncert skrzypcowy *Cztery pory roku*, tylko jedną wybraną część koncertu lub fragmenty poszczególnych części. Uczniowie wypowiadają się na temat obrazów, jakie pojawiają się w ich wyobraźni po wysłuchaniu utworów, jakie skojarzenia wywołała w nich wysłuchana muzyka.
10. Nauczyciel wraz z uczniami omawia pomysły na kostiumy, w których wystąpią dzieci w spektaklu.
11. Uczniowie w dalszym ciągu dopracowują dialog. W kolejnej części zajęć, dowiadują się, co to są tzw. skorogovorki.

12. Dzieci ćwiczą skorogovorków. Rusycysta cały czas czuwa nad postępami dzieci i w razie konieczności poprawia błędy.
13. Uczniowie, znając już cały alfabet, pracują w grupach wykonując część scenografii, to jest afisze z napisem Времена года: Весна, лето, осень, зима", „Добро пожаловать на спектакль!, Пословица – всем делам помощница.
14. Uczniowie wraz z nauczycielem wspólnie dekorują salę i w razie potrzeby powtarzają swoje kwestie. Następnie wraz z nauczycielem informatyki przygotowują w wybranym programie komputerowym zaproszenia na spektakl dla rodziców.
15. Dzień spektaklu – uczniowie prezentują swoje wyniki pracy nad projektem dotyczącym cykli natury, a tym samym próbują odpowiedzieć na pytanie: Времена года. Что мы о них знаем? Pory roku – co o nich wiemy? Potem następuje podsumowanie, składanie podziękowań, rozdanie nagród i ewaluacja projektu.

8.7. Prezentacja wyników

Punkt kulminacyjny – spektakl, którego wystawienie przypada na początek kalendarzowego lata. Przy wejściu do sali widnieją afisze z napisem: Времена года: весна, лето, осень, зима", „Добро пожаловать на спектакль!, Пословица – всем делам помощница. Za tzw. sceną wisi tablica multimedialna. Po bokach klasy, na sztalugach widać wykonane ręką dzieci plakaty, będące ilustracją rosyjskich przysłów związanych z porami roku. Rodzice dzieci zajmują miejsca.

Uczniowie przebierani są zgodnie z cechami pory roku, którą reprezentują w spektaklu. Siadają w pierwszych rzędach. Nauczyciele witają przybyłych gości. W tle leci utwór Vivaldiego Cztery pory roku. Jesień. Na ekranie wyświetlane są zdjęcia przedstawiające jesienne pejzaże. Na środek sceny wychodzi ubrany na galowo lider pierwszej grupy, która ma zaprezentować sceny. Obok niego stają członkowie jego zespołu. Lider kłania się i mówi: Добро пожаловать на спектакль! Сцена первая. Na scenę wchodzi uczennica ubrana w sukienkę w kolorach jesieni. Ma na głowie wianek z liści, a w ręku parasol. Uśmiecha się. Zwraca się do członków swojej grupy:

– Здравтсвуйте, дорогие друзья! Сентябрь уж у двора – podchodzi do okna i odsuwa firanki.

– Ты к нам пришла? – pyta jej kolega odziany w płaszcz przeciwdeszczowy.

– Да, я к вам пришла – odpowiada dziewczynka grająca jesień.

– Какое красивое платье! – mówi inny uczeń i wskazuje na sukienkę dziewczynki, ta zaś obraca się z wdziękiem.

– Вы модница-красавица! – dopowiada kolejny.

– Его мне ветер сшил, а дождик водой украсил – wyjaśnia dziewczynka.

– А кто вы? – pada kolejne pytanie.

– Я сестра Весны, Зимы и Лета – odpowiada. Potem zwraca się do publiczności:

– Угадайте, как зовут меня? Кто я?

Publiczność odpowiada:

– Осень! – lub po polsku – Jesień!

Aktorzy kłaniają się, mówią спасибо, biorą koszyki i idą między dzieci częstując je jabłkami – atrybutami jesieni. Rozlega się bicie starego zegara, a po chwili oklaski sygnalizujące zakończenie scenki. Wychowawca klasy odmierza stoperem czas ich trwania, a wynik zapisuje na tablicy.

W sali rozbrzmiewa kolejny utwór Vivaldiego, tym razem jest to część Zima. Na środku sceny uczniowie umieszczają sanki i niewielkich rozmiarów choinkę oraz dwa małe renifery. Na tablicy interaktywnej prezentowane są slajdy przedstawiające zimową scenerię. Odświętnie ubrany lider następnej grupy wita się z publicznością: Здравствуйте. Моя группа рада выступить перед вами i wykonuje gest ręką w kierunku wychodzących na środek członków swego zespołu. Dzieci trzymają się za ręce. Między nimi dziewczynka w koronie na głowie, ubrana na biało, w pelerynce na ramionach. Zwraca się do zebranych:

– Здравствуйте! Вот мои помощники – wskazuje trzymaną w ręku różdżką kolejno swoich pomocników, którzy się kłaniają i przedstawiają.

– Меня зовут Декабрь – mówi uczeń mający na głowie ciepłą czapkę.

– Я Январь – odzywa się uczeń z rękawicami przewieszonymi przez ramię, na sznureczku, w kufajce i kozakach, przypominających walonki.

– А меня зовут Февраль – mówi uczeń z zarzuconą zimową kurtką.

– Мы дружим! – wypowiadają chórem uczniowie-aktorzy; lider z koszyka wyjmuje garść piór lub białego konfetti i sypie dokoła.

Dziewczynka kontynuuje:

– Мой друг это тоже Дед Мороз и Снегурочка. Угадайте, кто я?

Publiczność odpowiada:

– Ты Зима! – lub po polsku – Zima!

– Да!

Pani Zima wraz ze swymi pomocnikami, chodząc po klasie rozdaje cukierki. Rozlega się bicie starego zegara, jako sygnał zakończenia sceny. Słychać brawa. Wychowawca odnotowuje na tablicy czas ich trwania.

Kolej na trzecią grupę. W sali słuchać utwór Vivaldiego poświęcony wiośnie. Na tablicy interaktywnej wyświetlane są obrazy kojarzące się z odradzającą się przyrodą. Lider kolejnego zespołu wita się z widownią:

– Здравствуйте. Я вам представлю мою группу – wykonuje gest ręką w kierunku wychodzących na środek członków swojego zespołu. Wśród nich jest dziewczynka w zielonej koronie, z różnokolorowymi kwiatami w koszyku. Dialog jest następujący:

– Дорогая наша Весна! Зачем ты к нам пришла? – pytają chórem aktorzy.

– Я пришла дарить людям надежду – odpowiada dziewczynka.

– А какой твой любимый цвет? – pyta jej kolega.

– Зеленый, конечно.

– А что у тебя в корзинке? – pyta kolejny, zaglądając dziewczynce do koszyka.

– Петрушка, свежие помидоры, капуста и огурцы – dziewczynka prezentuje publiczności to, co ma w koszyku.

– Давайте, пойдем готовить обед! – komunikuje lider.

Występujący biorą się za ręce i kłaniają publiczności. Znów bije zegar, słychać brawa, a wychowawca zapisuje na tablicy czas trwania owacji.

Na sali słychać kolejny utwór Vivaldiego, tym razem Lato. Na tablicy interaktywnej przewijają się obrazy związane z wakacjami. Lider ostatniej grupy wychodzi na środek i mówi: Здравствуйте. Сцена четвёртая. Na scenę wchodzą kolejni uczniowie. Zbliżają się do ustawionego na środku stoliczka, na którym stoi tradycyjny telefon z lat 80. XX wieku. Toczy się dialog pomiędzy dwoma aktorami:

– Привет, Адам!

– Привет, Игорь!

– Сегодня холодно – uczeń zaciera ręce, zakłada kurtkę.

– Да, очень холодно – pada odpowiedź.

Aktor bierze do ręki słuchawkę telefonu. Wybiera na tarczy długi numer, odliczając kolejno po rosyjsku: один, два… – aż do 12. Przy liczbie 12 zatrzymuje się i konstatuje:

– Dwanaście, tyle, ile rok liczy miesięcy. Po chwili mówi do słuchawki: – Dzień dobry, pani Pogodo. To ja, Igor. Czy w rozkładzie jazdy w tym roku ujęte jest lato? Co pani na to? Aha! Świetnie! Dziękuję bardzo za informację.

Uczniowie chodząc po scenie, głośno nawołują Lato, zaglądają to tu, to tam. Nawet pod leżak.

– Лето, Лето? Где ты? Скажи! Теперь июль уж у двора. Спеши, летняя пора!

Lider grupy prosi publiczność, na jego znak po odliczeniu: один, два, три, trzykrotnie wykrzyknęła: Лето! Dzieci przystają na propozycję i po chwili powtarzają: Ле-то! Ле-то! Ле-то!. Wtem otwierają się drzwi i na hulajnodze wjeżdża dziewczynka, w okularach przeciwsłonecznych, ubrana w zwiewną sukienkę, z wiankiem na głowie. Wita się z obecnymi:

– Здравствуйте друзья! Меня зовут Лето.

– Вы такое красивое! – mówi członek aktorskiej grupy.

– Жёлтое, зелёное, красное, розовое и голубое! – dodaje drugi uczeń-aktor w słomkowym kapeluszu, obchodząc koleżankę dookoła.

– Да, я разноцветное – dziewczynka prezentuje swoją kreację.

– Хорошо, что вы пришли – dopowiada drugi.

– Да. Ведь я помню, что скоро будут.

Pani Lato wskazuje na publiczność, zachęcając by mówiła razem z nią ка – ни – ку – лы! Aktorzy kłaniają się. Zegar komunikuje zakończenie tej części spektaklu. Czas trwania oklasków zostaje odnotowany.

Rusycysta dziękuje młodym aktorom. Sygnalizuje przejście do kolejnego etapu, którym są zagadki w języku polskim i rosyjskim. Nauczyciel odczytuje treść zagadki. Oto przykład:

Gdy świat biały dookoła,

Kiedy biała nasza szkoła,

On nas szczypie w nos, policzki

I nosimy rękawiczki.

(mróz) (autor zagadki: M. Wolewińska)

Po wysłuchaniu zagadki, liderzy grup zgłaszają gotowość odpowiedzi swojego zespołu przez podniesienie ręki. Wyniki konkurencji zapisuje na tablicy wychowawca.

Kolejne zadanie – jak komunikuje obecnym rusycysta, polega na wylosowaniu przez liderów kopert, w których znajdują się znane uczniom łamańce językowe (скороговорки) związane z przyrodą (propozycje fraz – patrz punkt 12), np.:

Щиплет щеки, щиплет нос,

Щиплет уши Дед Мороз.

Wskazani przez lidera grupy uczniowie powtarzają za nauczycielem. Podczas wypowiedzi uczniowie mogą się śmiać (ale nie mogą nikogo wyśmiewać), gdyż zadanie nie należy do łatwych. Po każdym zaś wysłuchaniu wypowiedzi, członkowie danej grupy mówią chórem: Кто хочет разговаривать – тот должен выговаривать. Jury złożone z nauczycieli zaangażowanych w projekt odnotowuje wyniki. Następuje przerwa na ich podsumowanie. W tym czasie rozlegają się ponownie dźwięki koncertu Cztery pory roku.

Po kilku minutach jury odczytuje, które miejsca zajęły zespoły. Miejsca są przyznawane za:

- najlepszą grę aktorską,
- najstaranniej wykonany afisz,
- plakat ilustrujący dane przysłowie,
- za rozwiązywanie zagadek.

Każdy z uczestników danego zespołu otrzymuje dyplom ze stosowną adnotacją. Następnie jury wyczytuje nazwiska poszczególnych uczniów, którzy zmierzyli się z zadaniem polegającym na wyartykułowaniu łamańców językowych, szczególną uwagę zwracając na możliwości uczniów ze SPE. Organizatorzy wręczają im obrazkowe słowniki polsko-rosyjskie. Ponadto nagrodę publiczności (gromkie brawa) otrzymuje uczeń najbardziej oryginalnie ubrany.

Nauczyciele dziękują dzieciom za zaangażowanie w projekt. Nauczyciel informatyki robi zdjęcia. Przedsięwzięcie dobiega końca. W tym momencie wychowawca włącza ścieżkę dźwiękową z filmu *Szatan z siódmej klasy* z 1960 roku. Wszyscy uczestnicy projektu śpiewają piosenkę, *Lato, lato*. Uczniowie za pomocą mowy ciała ilustrują poszczególne części utworu.

8.8. Ewaluacja

Po rozdaniu nagród, rusycysta podaje uczniom kartki z ankietą ewaluacyjną. Wyjaśnia, jak należy ją wypełnić. Drugoklasiści mają udzielić krótkiej odpowiedzi na pytania, tym

samym oceniając swoje zaangażowanie w projekt. Nauczyciel przeprowadza także quiz (przykładowy quiz w punkcie 11).

9. Regulamin

Na dużym arkuszu papieru nauczyciel zapisuje tytuł, np.:

Regulamin projektu w klasie III. *Времена года. Что мы о них знаем? Pory roku – co o nich wiemy?*

Cel ogólny projektu:

- komunikowanie się po rosyjsku (odgrywanie scen dotyczących pór roku),
- poznawanie elementów kultury rosyjskiej,
- zdobycie wiadomości na temat przyrody w Rosji,
- nauka rosyjskich przysłów, powiedzeń oraz tzw. łamańców językowych.

Zakres prac do wykonania:

- przygotowanie scenografii (plakaty, afisz),
- przygotowanie lub wypożyczenie strojów,
- poznanie polskich i rosyjskich przysłów na temat przyrody,
- nauczenie się ról oraz piosenki pt. *Lato, lato…*,
- odczytanie tzw. łamańców językowych,
- rozwiązywanie zagadek poświęconych przyrodzie.

Jury, oceniając wykonanie poszczególnych zadań będzie zwracało uwagę na poziom zaawansowania języka rosyjskiego wśród uczniów, szybkość wypowiadania fraz łamańców, sumienność, umiejętność współpracy w zespole, zaangażowanie, kreatywność (kostium), prezencję, odpowiedzialność oraz estetykę prac plastycznych.

Prawa uczniów

Uczniowie mają prawo na każdym etapie realizacji projektu poprosić nauczyciela o radę lub pomoc oraz prezentować własne pomysły, które za zgodą wszystkich, mogą zostać włączone w projekt.

Obowiązki uczniów

Uczniowie zobowiązani są do szanowania opinii koleżanek i kolegów oraz do terminowego i sumiennego wywiązywania się z powierzonych im zadań.

Obowiązki nauczycieli

Dokonują oceny wykonanych zadań przez dzieci, doradzają im, jak można wykonać dane zadanie.

Nagrody

Dyplomy potwierdzające udział w przedsięwzięciu otrzymują wszyscy uczestnicy projektu. Dodatkowe dyplomy przyznawane są uczniom za:

- najlepszą grę aktorską,
- wykonanie afisza,
- wykonanie plakatu, ilustrującego wylosowane rosyjskie przysłowie,
- trafne odgadywanie zagadek w języku polskim i rosyjskim.

Nagrodę książkową (minisłownik polsko-rosyjski) uczniowie mogą otrzymać za udział w konkursie na poprawną artykulację łamańców językowych, a nagroda publiczności w formie oklasków przyznana zostaje uczniowi za najbardziej oryginalne przebranie.

Termin rozpoczęcia projektu: dzień – miesiąc – rok

Termin zakończenia projektu: dzień – miesiąc – rok

Podpisy uczniów: ……

Podpisy nauczycieli: ……

10. Ocenianie

W ramach projektu ocenie podlega umiejętność wypowiadania się w języku rosyjskim, elokwencja, a także komunikowanie niewerbalne, czyli mowa ciała (zgodne z koncepcją zawartą na stronach programu nauczania – współbieżne z tzw. podejściem naturalnym), umiejętności aktorskie, pomysł na kostium, umiejętność współdziałania w ramach zespołu, umiejętności plastyczne i staranność. Forma oceniania: dyplomy, książki, wyróżnienia, wspólna fotografia, ustna pochwała.

Realizując projekt należy uwzględnić tzw. ocenianie włączające. Nauczyciel bowiem powinien nakierować swoją uwagę na indywidualne cechy ucznia. W edukacji wczesnoszkolnej najważniejsze jest ocenianie kształtujące, które bezpośrednio odwołuje się do kryteriów sukcesu (NaCoBeZU).

Jednym ze sposobów oceniania jest samoocena. Rozwija to w uczniu samoświadomość i autorefleksję. Może on dokonywać samooceny posługując się „kolorami-światłami", jak sugerują autorzy *Poradnika metodycznego do programu nauczania języka rosyjskiego dla I etapu edukacyjnego*. Uczeń sygnalizuje stopień wykonania zadania przez podniesienie np. lizaka w kolorze zielonym, żółtym lub czerwonym.

Innym rodzajem oceniania stosowanym w omawianym projekcie jest rozdawanie uczniom przez nauczyciela pojedynczych elementów puzzli – jest to ciekawa alternatywa dla naklejek. Uczeń może być nagradzany w ten sposób zaangażowanie w projekt, opanowanie sprawności językowych czy właściwe zachowanie. Skompletowanie danego obrazka może stanowić dla ucznia dodatkową motywację.

11. Ewaluacja

Dokonując ewaluacji projektu, zgodnie z propozycją Agnieszki Wendy i Emilii Elert ujętą w publikacji *Praca metodą projektu*, warto byłoby zastanowić się czy powiodło się określenie kluczowego problemu w projekcie. Ewaluację można przeprowadzić w dwóch etapach:

Zadanie 1.

Odpowiedz na pytania:

1. Czy kostiumy Twoich koleżanek i kolegów były pomysłowe?
2. Co Ci się najbardziej spodobało w trakcie realizacji projektu?
3. Co Ci się nie spodobało w trakcie realizacji projektu?
4. Czego się nauczyłeś/nauczyłaś biorąc udział w projekcie?

Zadanie 2.

Zadanie to można przeprowadzić w formie quizu służącego utrwaleniu wiadomości oraz podsumowującego wiedzę, którą uczniowie zdobyli dzięki pracy w ramach projektu. Quiz przeprowadza rusycysta wraz z wychowawcą. Pytania są następujące:

1. Ile pór roku przedstawia koncert skrzypcowy Antonia Vivaldiego inspirowany cyklem natury?
2. Wymień nazwy pór roku w języku rosyjskim.
3. Proszę odgadnąć tytuł wysłuchanego utworu (nauczyciel prezentuje dany fragment).
4. Na którą porę roku przypadają wakacje?
5. W którym miesiącu wracamy po wakacjach do szkoły?
6. Którą porę roku lubisz najbardziej?
7. Które święto obchodzimy w grudniu?
8. W grudniu czy styczniu Rosjanie obchodzą wigilię Bożego Narodzenia?
9. Kto rosyjskim dzieciom przynosi prezenty na Nowy Rok?

12. Komentarz metodyczny

W przypadku nauczania zdalnego

Dzieci przeprowadzają dialogi przed kamerą internetową w czasie rzeczywistym, będąc ubrane w odpowiedni strój, adekwatny do roli pełnionej w spektaklu. Rusycysta daje zadania plastyczne uczniom (mogą też zgłosić swój udział). Wychowawca przeprowadza krótką pogadankę na temat utworów Vivaldiego. Wykonane przez siebie prace plastyczne drugoklasiści przedstawiają do kamery; a następnie po wykonaniu zdjęcia przesyłają ich zdjęcia rusycyście. Nauczyciel informatyki pomaga dzieciom w ewentualnych problemach technicznych, podczas przesyłania plików. Nadesłane prace ocenia jury. Dialogi prowadzone są za pomocą czatu. W nagrodę rusycysta przesyła wszystkim dzieciom dyplomy drogą elektroniczną, dziękując za ich zaangażowanie w projekt.

Wskazówki dla nauczycieli

- W przypadku, gdy w szkole nie ma nauczycieli plastyki lub muzyki przypisanych do klasy biorącej udział w projekcie, ich rolę przejmuje wychowawca.
- W przypadku realizacji projektu online, koordynator projektu powinien otrzymać zgodę rodziców dzieci na formę pracy w aplikacjach.
- Zakup nagród i materiałów plastycznych warto uzgodnić wcześniej z Radą Rodziców.
- Za zgodą nauczycieli i rodziców, nauczyciel informatyki publikuje zdjęcia z przebiegu projektu na stronie internetowej szkoły.
- Rusycysta po zakończeniu projektu razem z uczniami sporządza informację na temat przebiegu przedsięwzięcia z myślą zamieszczenia jej na stronie internetowej szkoły.
- Po zakończeniu projektu, nauczyciele mogą zaproponować dzieciom dołączenie do szkolnego koła teatralnego (jeśli takie koło działa na terenie szkoły).
- Na świadectwach szkolnych uczniów można zamieścić adnotację o ich udziale w projekcie.
- Proponowane przez autorów programu nauczania aplikacje, platformy, narzędzia do pracy z uczniem, to m.in.: Educaplay, LearningApps, Genially, ClassTools, Quizizz, Quizlet.
- Coraz częściej do polskich szkół podstawowych trafiają uczniowie z bloku

wschodniego, przewidywać, że w realizacji projektu wezmą udział także dzieci pochodzące z Rosji, Białorusi czy Ukrainy, dzięki czemu praca będzie bardziej dynamiczna.

Środki dydaktyczne:

- słowniczki polsko-rosyjskie;
- materiały plastyczne: flamastry, papier (brystol), kredki, krepa, farby, pędzle, pastele, kleje, taśma klejąca, zakupione z funduszy Rady Rodziców;
- puzzle związane tematycznie z porami roku (nauczyciel może zrobić je samodzielnie);
- „OK zeszyt";
- odtwarzacz CD z głośnikiem;
- płyta z koncertem skrzypcowym *Cztery pory roku* Vivaldiego;
- sztalugi;
- tablica;
- tablica interaktywna;
- plansza umocowana na statywie;
- cyfrowy aparat fotograficzny;
- stoper;
- dyplomy.
- piosenka *Lato, lato...* (tekst piosenki: Ludwik Jerzy Kern, muzyka: Witold Kiemieński, dostępna jest w serwisie YouTube; dostęp 9.09.2022).

  Fragment piosenki:

  Już za parę dni, za dni parę

  Weźmiesz plecak swój i gitarę.

  Pożegnania kilka słów

  Pitagoras bądźcie zdrów.

  Do widzenia wam canto, cantare.

  Lato, lato, lato czeka.

  Razem z latem czeka rzeka.

  Razem z rzeką czeka las.

  A tam ciągle nie ma nas (...).

Przykładowe rekwizyty:

- koszyki z owocami i warzywami;
- parasole;
- telefon z lat 80.;
- stary zegar;
- okulary przeciwsłoneczne;
- kosz kwiatów lub płatków kwiatowych;
- koszyk z białymi piórami lub konfetti;
- cukierki;
- hulajnoga;
- słomkowe kapelusze;

- leżak;
- choinka;
- sanki;
- 2 reniferki dostępne w sieciach handlowych.

Propozycja przysłów o porach roku lub miesiącach:

- Jedna jaskółka wiosny nie czyni – po rosyjsku Одна ласточка весны не делает;
- Kwiecień-plecień, bo przeplata trochę zimy, trochę lata.
- Idzie luty – podkuj buty.
- W marcu jak w garncu.

Propozycja przysłów o porach roku lub miesiącach po rosyjsku (na podstawie zapisów ze strony: ucthat-v-skole.ru; dostęp 9.09.2022):

- Зимой солнце светит, да не греет.
- Зимой морозы, а летом грозы.
- Много снега, много хлеба.
- Чем крепче зима, тем скоре весна.

Przysłowia na podstawie książki *Библиотека школьника. Иллюстрированный словарь пословиц и поговорок для детей* (Ликов 2013):

- Что посеешь, то и пожнешь.
- Весна красна цветами, а осень – снопами.
- Готовь летом сани, а зимой телегу.
- Цыплят по осени считают.

Propozycje zagadek w języku polskim i rosyjskim (autorem zagadek od 1 do 7 jest M. Wolewińska)

1.

Gdy świat biały dookoła,

Kiedy biała nasza szkoła,

On nas szczypie w nos, policzki

I nosimy rękawiczki!

(mróz)

2.

Wrzesień. Deszcz pada na dworze,

Dama cała ta w kolorze.

(jesień)

3.

My jesteśmy na wakacjach.

Ono kwiatkiem wianki plecie,

Mowa jest o ciepłym…

(lecie)

4.

W barwy zieleni przystrojona,

Zawsze świeża, wytęskniona.

(wiosna)

5.

Оно каждый день высоко на небе.

Красит теплом, лучом по свете?

Вы его хорошо знаете.

(солнце)

6.

Они по небу плывут.

Белыми овечками их зовут.

(облака)

7.

На голубом небе как по речке плывут белые овечки.

Их видно издалека.

Это…

(облака)

Przykładowe łamańce językowe (skorogovorki – скороговорки)

1.

Щиплет щеки, щиплет нос, щиплет уши Дед Мороз.

2.

Белый снег, белый мел.

Белый заяц тоже бел.

А вот белка, не бела.

Белой даже не была.

3.

На дворе – трава.

На траве – дрова.

Не руби дрова на траве двора.

4.

(Летом) Карл у Клары украл кораллы.

Клара у Карла

Украла кларнет.

5.

У маленького Сани сани едут сами.

Сани едут сами у маленького Сани.

6.

Везет Сеня Саню с Соней на санках.

Санки скок! Сеню – с ног.

7.

Саню – в бок, Соню – в лоб.

Все в сугроб – хлоп!

8.

На улице Снеговик, снеговикова жена, снеговиковы детки.

9.

Дождик, дождик не дожди

Дождик, дождик не дожди

Дай дойти до дому

Дедушке седому.

10.

Овощи тащи – будут щи.

11.

Я сидела у Оки,

Ела яблоки.

Łamańce pochodzą ze stron internetowych: ucthat-v-skole.ru (dostęp 9.09.2022) i lady.tochka.net (dostęp 9.09.2022).

13. Bibliografia

Elert E., Wenda A., *Praca metodą projektu*, Warszawa: ORE (PDF, 2,1 MB, dostęp 9.09.2022).

Kotarba-Kańczugowska M., b.r., *Praca metodą projektu*, Warszawa: ORE (PDF, 197 KB, dostęp 9.09.2022).

lady.tochka.net (dostęp 9.09.2022).

Leśniak K., Tokarz P., 2022, *BawMY się rosyjskim! Program nauczania języka rosyjskiego dla I etapu edukacyjnego*, Warszawa: ORE.

Leśniak K., Tokarz P., Wolewińska M.M., 2022, *BawMY się rosyjskim! Poradnik metodyczny do programu nauczania języka rosyjskiego dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej)*, Warszawa: ORE.

Г.М. Ликов (red.), 2013, *Библиотека школьника. Иллюстрированный словарь пословиц и поговорок для детей*, Донецк: ВЕСКО.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dz. U. 2017, poz. 356 z późn. zm.

ucthat-v-skole.ru (dostęp 9.09.2022).

Zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz. Urz. UE 2018, C189/1.

Magdalena Wolewińska – filolog, tłumacz, nauczyciel dyplomowany. Ukończyła studia magisterskie w zakresie filologii rosyjskiej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1994–1999), tam też ukończyła licencjat z języka czeskiego (1995–1998), na Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi licencjat z języka angielskiego (2007–2010) oraz w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy z języka hiszpańskiego (2016–2019). Biegły sądowy – tłumacz przysięgły z języka rosyjskiego. Sekretarz redakcji czasopisma „Aspekty Filozoficzno-Prozatorskie". Autorka tomu wierszy *Brzegami Czasu* (2020), esejów na temat literatury i edukacji, publikacji z zakresu metodyki nauczania języków obcych. Aktualnie prowadzi badania nad wpływem języka angielskiego na współczesny język polski i na inne języki słowiańskie, a także nad realizmem magicznym i aspektami egzystencjalno-aksjologicznymi w literaturze rosyjskiej. Współpracuje z Narodowym Badawczym Tomskim Uniwersytetem Państwowym (Rosja) i tamtejszym środowiskiem Polonii. Ukończyła staż w Parlamencie Europejskim w Brukseli w zakresie translatoryki, języka dyplomacji oraz funkcjonowania struktur Unii Europejskiej.

Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój
Rzeczpospolita Polska
Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny